C/2024/6881

28.11.2024

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Χρηματοδότηση για το κλίμα: Νέος χάρτης πορείας για την επίτευξη των υψηλών φιλοδοξιών για το κλίμα και των ΣΒΑ

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2024/6881)

Εισηγήτρια: **Antje GERSTEIN**

Συνεισηγητής: **Kęstutis KUPŠYS**

Σύμβουλοι	Φοίβη ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ (για την εισηγήτρια) Marina OLSHANSKAYA (για τον συνεισηγητή)
Απόφαση της συνόδου ολομέλειας	18.1.2024
Νομική βάση	Άρθρο 52 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού
Αρμόδιο όργανο	Τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον»
Έγκριση από το τμήμα	3.9.2024
Έγκριση από την Ολομέλεια	19.9.2024
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	590
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	141/1/5

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της αναγνώρισης της χρηματοδότησης για το κλίμα ως ενός εξελιγμένου μηχανισμού που αποσκοπεί στη διάθεση πόρων και στη διευκόλυνση της μετάβασης σε ένα ανθεκτικό μέλλον χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Τούτο συνεπάγεται τη χρηματοδότηση τόσο της προσπάθειας μετριασμού της κλιματικής αλλαγής όσο και της προσαρμογής σε αυτήν την αλλαγή, σε συνδυασμό με αποζημιώσεις (απώλειες και ζημίες) και χρηματοδότηση της δίκαιης μετάβασης.

1.2. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία των δημόσιων οικονομικών στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Σε αντίθεση με τα έργα μετριασμού των συνεπειών της, όπου η επιτυχία μπορεί να ποσοτικοποιηθεί όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών ρύπων και τις οικονομικές αποδόσεις, η αξιολόγηση των έργων προσαρμογής είναι δυσκολότερη και απαιτεί ειδικούς μηχανισμούς εποπτείας και σύνθετα δεδομένα. Παρόμοια με έργα μετριασμού, τα αποτελεσματικά μέτρα προσαρμογής απαιτούν συνήθως μακροπρόθεσμες επενδύσεις σε λύσεις που βασίζονται στη φύση, σε υποδομές, στην τεχνολογία και στην ανάπτυξη ικανοτήτων. Η εξασφάλιση χρηματοδότησης των εν λόγω έργων προϋποθέτει την έμπρακτη δέσμευση τόσο δημόσιων όσο και ιδιωτικών φορέων για μεγάλες χρονικές περιόδους, κάτι που μπορεί να αποδειχθεί περίπλοκο λόγω των ανταγωνιστικών προτεραιοτήτων και των αβέβαιων μελλοντικών χρηματοδοτικών ροών.

1.3. Η ΕΟΚΕ εμμένει στην άποψη ότι η πρόσβαση των τοπικών πρωτοβουλιών, των κινημάτων βάσης και των κοινωνικών εταίρων σε χρηματοδότηση για το κλίμα είναι ζωτικής σημασίας για την επέκταση της δράσης για το κλίμα, κάτι που αποτυπώνεται στην πείρα της ΕΕ στους τομείς της προώθησης σημαντικών αλλαγών και της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας των κοινοτήτων.

1.4. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η μεικτή χρηματοδότηση, με τον δημόσιο τομέα να συμβάλλει σημαντικά στην ελαχιστοποίηση των κινδύνων των ιδιωτικών επενδύσεων, προσφέρει σημαντικά οφέλη. Διαπιστώνεται επείγουσα ανάγκη να συμπεριληφθούν λύσεις με τη μορφή κινήτρων στον ιδιωτικό τομέα ([1]) ούτως ώστε να αξιοποιεί τους χρηματοδοτικούς πόρους του και να συμμετέχει ενεργά σε εθνικά και σε περιφερειακά σχέδια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και μετριασμού της. Ωστόσο, αυτό δεν θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη δυσανάλογη επιβάρυνση των δημόσιων οικονομικών και των εργαζομένων.

([1]) Συμπεριλαμβανομένης της ποικιλομορφίας του ιδιωτικού τομέα, όπως επισημαίνεται στην παράγραφο 35 της έκθεσης της 3ης διεθνούς διάσκεψης για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης, 2015, https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n15/241/03/pdf/n1524103.pdf.

1.5. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον σημαντικό ρόλο της ΕΚΤ στην προώθηση της ανθεκτικότητας, της βιοποικιλότητας και των συνδεδεμένων με το κλίμα χρηματοδοτικών πρακτικών για τη διευκόλυνση των επενδύσεων στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τη διασφάλιση της ευθυγράμμισης των χρηματοδοτικών ροών με τους στόχους της Συμφωνίας του Παρισιού.

1.6. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι απαιτείται να ακολουθηθεί συνολική προσέγγιση όσον αφορά την ελάφρυνση του χρέους αφ' ενός μεν για να σπάσει ο κύκλος της υπερχρέωσης και των ανεπαρκών επενδύσεων (μεταξύ άλλων) στα μέτρα προσαρμογής (ο οποίος συνεπάγεται αυξημένη ευπάθεια), αφ' ετέρου δε για να ενισχυθεί η επίδραση των συνδεόμενων με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) ομολόγων.

1.7. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις πρόσφατες προτάσεις της ΕΕ, με βάση τις οποίες στις διαπραγματεύσεις για τον *νέο συλλογικό ποσοτικοποιημένο στόχο* (NCQG) σχετικά με τη χρηματοδότηση για το κλίμα θα πρέπει να επιδιωχθεί αυτή: 1) να καταστεί καταλληλότερη για τον επιδιωκόμενο σκοπό και πιο φιλική προς τη βιοποικιλότητα ([2]), 2) να ενισχυθεί η επίδρασή της με μέλημα ότι θα είναι α) πιο εξορθολογισμένη, αποτελεσματική και προσβάσιμη, β) λιγότερο εξαρτημένη από γραφειοκρατικές διατυπώσεις και γ) πιο συνδεδεμένη με τη διάσταση του φύλου, και 3) να προορίζεται με μεγαλύτερη ακρίβεια για τις πλέον ευπαθείς χώρες και κοινότητες.

1.8. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η κατανομή όλης της χρηματοδότησης για το κλίμα θα πρέπει να γίνεται με γνώμονα την έννοια της δίκαιης μετάβασης βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού, με έμφαση στην ευθυγράμμιση αυτών των ροών με τα όρια της ασφαλούς και θεμιτής εκμετάλλευσης των πόρων της Γης και με ευρύτερους κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους, με τους ΣΒΑ στο επίκεντρο.

2. **Βασικοί πυλώνες της χρηματοδότησης για το κλίμα**

2.1. Οι καταστροφικές επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης γίνονται αισθητές τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Πέρυσι (2023) ήταν το πρώτο έτος στο οποίο οι θερμοκρασίες που καταγράφηκαν ήταν υψηλότερες κατά 1 βαθμό Κελσίου ή και παραπάνω σε σύγκριση με τα προβιομηχανικά επίπεδα για κάθε ημέρα του έτους. Πέραν των καταστροφικών επιπτώσεων στην υγεία και στη βιοποικιλότητα, η κλιματική αλλαγή έχει προκαλέσει τεράστιες οικονομικές απώλειες που εκτιμώνται σε 16,3 εκατ. δολάρια ΗΠΑ ανά ώρα, σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ ([3]), με το παγκόσμιο κόστος να αναμένεται να αυξηθεί σε πάνω από 30 τρισ. δολάρια ετησίως έως το 2050 ([4]).

2.2. Το χάσμα μεταξύ των πόρων που διατίθενται για τη δράση για το κλίμα και των πιεστικών απαιτήσεων συμμετοχής στη δράση για το κλίμα υπολογίζεται σε τρισεκατομμύρια. Οι απαιτήσεις έως το τέλος της τρέχουσας δεκαετίας κυμαίνονται από 6 έως 12 τρισ. δολάρια ΗΠΑ (ετησίως), ενώ, με βάση τα τελευταία συγκεντρωτικά στοιχεία και τα στοιχεία μέσου όρου για το 2021-2022, οι ετήσιες ροές χρηματοδότησης για το κλίμα ανήλθαν σε σχεδόν 1,3 τρισ. δολάρια ΗΠΑ ([5]).

2.3. Η κλίμακα των επενδύσεων που απαιτούνται για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής υπερβαίνει κατά πολύ τα σημερινά επίπεδα χρηματοδότησης, γεγονός που καθιστά αναγκαία την καταβολή συντονισμένων προσπαθειών από τις κυβερνήσεις, τις επιχειρήσεις και την κοινωνία των πολιτών για την αποτελεσματική κινητοποίηση των πόρων. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι έχουν αυξηθεί οι προσπάθειες ανάπτυξης καινοτόμων χρηματοδοτικών μηχανισμών για την προώθηση των πράσινων επενδύσεων και της πράσινης καινοτομίας. Η ΕΕ ηγήθηκε της παγκόσμιας προσπάθειας για την προώθηση της ανάπτυξης εργαλείων και ικανοτήτων, τη διευκόλυνση της έρευνας και της καινοτομίας και τον προσδιορισμό διατομεακών συνεργειών στον τομέα της χρηματοδότησης για το κλίμα.

2.4. Οι περισσότεροι από τους υφιστάμενους χρηματοδοτικούς πόρους διοχετεύτηκαν σε προσπάθειες μετριασμού, ενώ τα ειδικά για την προσαρμογή κονδύλια ανήλθαν σε μόλις 63 δισ. δολάρια ΗΠΑ (λιγότερο από το 5 % της συνολικής χρηματοδότησης για το κλίμα), προερχόμενα κυρίως από δημόσια ταμεία. Οι αναπτυσσόμενες χώρες χρειάζονται έως και 387 δισ. δολάρια ΗΠΑ ετησίως για έργα προσαρμογής για να επιτευχθούν οι σχετικοί με το κλίμα στόχοι ([6]). Η μία από τις πέντε αποστολές της ΕΕ αφορά ειδικά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Ωστόσο, το 2022 οι αυτοδιοικητικές αρχές της ΕΕ πραγματοποίησαν επενδύσεις σε μέτρα προσαρμογής συνολικού ύψους 8,3 δισ. ευρώ, τη στιγμή που οι εκτιμώμενες ανάγκες της Ευρώπης όσον αφορά την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή κυμαίνονται από 18 έως 36 δισ. ευρώ ετησίως έως το 2030.

2.5. Οι πιο σημαντικοί και ορατοί αρμόδιοι για τη διαχείριση της κλιματικής αλλαγής, τα ίδια τα κράτη, επιβαρύνονται υπερβολικά με χρέη και αδυνατούν θεσμικά να μειώσουν τα επίπεδα του χρέους και να διατηρήσουν αυτά της ανάπτυξης. Οι πολλαπλές κρίσεις έχουν μειώσει τα περιθώριά τους για δημοσιονομικούς και νομισματικούς ελιγμούς. Εντούτοις —και κατά παράδοξο τρόπο— δεδομένα από 170 χώρες δείχνουν ότι δαπάνησαν 1,3 τρισ. δολάρια ΗΠΑ σε άμεσες επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων και 5,7 τρισ. δολάρια ΗΠΑ σε έμμεσες (π.χ. μη προσμετρούμενες δαπάνες στον τομέα της υγείας που προκύπτουν από τη ρύπανση που σχετίζεται με ορυκτά καύσιμα) το 2022 ([7]).

([2]) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα στη COP16: συνένωση όλων των τομέων για έναν κοινό στόχο» (ΕΕ C, C/2024/6880, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6880/oj).
([3]) Climate change is costing the world $16 million per hour [Η κλιματική αλλαγή κοστίζει 16 εκατ. δολάρια ανά ώρα σε παγκόσμιο επίπεδο].
([4]) Mark Z. Jacobson, 2023: *No Miracles Needed: How Today's Technology Can Save Our Climate and Clean Our Air* [Δεν χρειάζονται θαύματα: Πώς η τεχνολογία του σήμερα μπορεί να σώσει το κλίμα και να συμβάλλει στον καθαρισμό του αέρα].
([5]) Global Landscape of Climate Finance 2023 [Η παγκόσμια κατάσταση της χρηματοδότησης του κλίματος το 2023).
([6]) Keeping the promise - Ετήσια έκθεση 2023 του Προγράμματος του ΟΗΕ για το Περιβάλλον (UNEP).
([7]) Στοιχεία του ΔΝΤ για επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων (επικαιροποίηση του 2023).

2.6. Η επίλυση αυτών των τεράστιων ζητουμένων απαιτεί συναίνεση σε παγκόσμιο επίπεδο που θα ευθυγραμμίζει τις ροές χρηματοδότησης για το κλίμα με τους ΣΒΑ, έτσι ώστε να μεγιστοποιούνται τα αποτελέσματα των περιορισμένων δημόσιων χρηματοδοτικών πόρων.

2.7. Στον σύγχρονο διάλογο με θέμα το κλίμα τονίζεται ο διττός στόχος του **μετριασμού** της κλιματική αλλαγής (μείωση των εκπομπών ρύπων) και της **προσαρμογής** σε αυτή (προετοιμασία για τις επιπτώσεις της), του οποίο η επίτευξη είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης. Η ΕΟΚΕ διερωτάται, ενόψει των μελλοντικών παγκόσμιων ζητουμένων, αν η ισχύουσα προσέγγιση κατηγοριοποίησης της χρηματοδότησης για το κλίμα, η οποία περιλαμβάνει αποκλειστικά τις κατηγορίες του μετριασμού και της προσαρμογής, είναι επαρκής. Ο διάλογος για τη χρηματοδότηση για το κλίμα θα πρέπει να εξετάζει τόσο τις συνέργειες μεταξύ των προσπαθειών προσαρμογής και μετριασμού όσο και πτυχές, όπως οι αποζημιώσεις και η δίκαιη μετάβαση, καθώς και άλλες διατομεακές, όπως η απώλεια βιοποικιλότητας, η ρύπανση και οι ανισότητες. Η ενσωμάτωση των πτυχών αυτών σε ευρύτερες στρατηγικές χρηματοδότησης για το κλίμα είναι καίριας σημασίας για την αναζωογόνηση της δράσης για το κλίμα και των προσπαθειών βιώσιμης ανάπτυξης με σκοπό την αποτελεσματική αντίδραση στην κλιματική κρίση.

2.8. Σε συνέχεια της εισαγωγής της σημαντικής έννοιας της «δίκαιης μετάβασης», στο πλαίσιο της Διάσκεψης των μερών (COP) και της Διάσκεψης των μερών που επέχει θέση Συνόδου των μερών της συμφωνίας του Παρισιού (CMA), σημειώθηκαν περαιτέρω σημαντικά βήματα προόδου, μέσω της θέσπισης νέων χρηματοδοτικών ρυθμίσεων για την παροχή βοήθειας στις αναπτυσσόμενες χώρες που είναι ιδιαίτερα ευπαθείς στις δυσμενείς επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, έτσι ώστε να αντισταθμίσουν τις απώλειες και τις ζημίες τους. Η συζήτηση αυτή συνδέεται με μια ευρύτερη προσπάθεια εξασφάλισης χρηματοδότησης όχι μόνο στις ευάλωτες χώρες που αντιμετωπίζουν σοβαρές επιπτώσεις λόγω της κλιματικής αλλαγής (οι οποίες ενίοτε απειλούν κυριολεκτικά την επιβίωση των λαών), αλλά και για την παροχή **αποζημιώσεων** με την ευρύτερη έννοια. Αυτή η πρόσθετη προσέγγιση χρήζει διεξοδικής συζήτησης και θα συνιστούσε έναν νέο πυλώνα του πλαισίου χρηματοδότησης για το κλίμα. Θα απαιτούσε επίσης μελετημένους όρους για την υποστήριξη των χωρών, των περιφερειών και των κοινοτήτων πέραν των μέτρων προσαρμογής, με σκοπό τη σωτηρία όσων πλήττονται περισσότερο από την κλιματική αλλαγή. Θα μπορούσε επίσης να αποτελέσει ένα ξεχωριστό σκέλος του Ταμείου Απωλειών και Ζημιών.

2.9. Με την περαιτέρω ανάπτυξη της ιδέας της κλιματικής αλλαγής, η **χρηματοδότηση της «δίκαιης μετάβασης»** πρέπει να διαδραματίσει ιδιαίτερο ρόλο στο τοπίο της χρηματοδότησης για το κλίμα. Καθώς συνδυάζει την έννοια της δικαιοσύνης για όσους επηρεάζονται άμεσα από τις πολιτικές για το κλίμα με τη χρηματοδότηση των υπό μετάβαση βιομηχανιών, η εν λόγω διάσταση της χρηματοδότησης για το κλίμα συχνά παραβλέπεται στα «παραδοσιακά» πλαίσια χρηματοδότησης για το κλίμα. Δεδομένου ότι η χρηματοδότηση της μετάβασης αλληλεπικαλύπτεται με την τρέχουσα χρηματοδότηση του μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και της προσαρμογής σε αυτήν, είναι σκόπιμο να δοθεί έμφαση στις ροές κεφαλαίων υπέρ της δίκαιης μετάβασης, έτσι ώστε να αναδειχθούν οι βιομηχανικές μεταλλαγές και ο συναφής μετασχηματισμός της εργασίας.

2.10. Είναι άφθονες οι ορθές πρακτικές και απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες και συντονισμός για τη διάδοσή τους. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει τις πρωτοβουλίες που υποστηρίζονται από το δίκτυο Alliance of Excellence for Research and Innovation on Aephoria [Συμμαχία αριστείας για την έρευνα και την καινοτομία στον τομέα της αειφορίας (AE4RIA)] ([8]), όπως τα έργα Pathways2Resilience και ARSINOE, καθώς και η χαρτογράφηση των εταιρικών περιβαλλοντικών, κοινωνικών και διαχειριστικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με τους ΣΒΑ, με τη χρήση προηγμένων μεθόδων μετρήσεων, οι οποίες ανοίγουν ελπιδοφόρες οδούς για την αντιμετώπιση των μελλοντικών ζητουμένων.

2.11. Η πρόσβαση των τοπικών πρωτοβουλιών και των κινημάτων βάσης σε χρηματοδότηση για το κλίμα έχει ζωτική σημασία για την κλιμάκωση της κινητοποίησης της δράσης για το κλίμα. Με βάση την προηγούμενη πείρα της ΕΕ, οι εν λόγω προσεγγίσεις από τη βάση προς την κορυφή διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην προώθηση ουσιαστικών αλλαγών και στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κοινοτήτων. Ωστόσο, πρέπει συγκεκριμένα χρηματοδοτικά εργαλεία και μέσα να καταστούν εύκολα προσβάσιμα προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι χρηματοδοτικοί πόροι φθάνουν στο επίπεδο βάσης χωρίς περιττά εμπόδια. Με βάση την πείρα της ΕΕ από δράσεις συμμετοχικής χρηματοδότησης για το κλίμα, καταδεικνύεται η αποτελεσματικότητα της ενθάρρυνσης των τοπικών κοινοτήτων να αναλάβουν την ευθύνη των προσπαθειών για την επίτευξη βιωσιμότητας. Η διευκόλυνση της πρόσβασης των κινημάτων βάσης σε χρηματοδότηση για το κλίμα μπορεί επίσης να λειτουργήσει καταλυτικά για την ανάληψη μετασχηματιστικής δράσης σε μεγαλύτερη κλίμακα. Όπως ορθώς αναγνωρίζεται σε πρόσφατη έκθεση του ΟΗΕ ([9]), η αποκέντρωση της χρηματοδότησης για το κλίμα συμβάλλει στην ανθεκτικότητα από τη βάση προς την κορυφή και στη δημιουργία πιο τοπικών περιβαλλοντικά βιώσιμων αναπτυξιακών οδών.

([8]) https://ae4ria.org/.
([9]) https://sdgs.un.org/publications/inter-agency-policy-briefs-accelerating-progress-2030-agenda-local-global-levels.

3. **Ρόλος των δημόσιων οικονομικών**

3.1. Τα δημόσια οικονομικά **λειτουργούν σαφώς πολλαπλασιαστικά όσον αφορά την προσπάθεια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή**. Σε αντίθεση με τα έργα μετριασμού όπου η επιτυχία μπορεί να ποσοτικοποιηθεί όσον αφορά τη μείωση των εκπομπών και τις οικονομικές αποδόσεις, η αξιολόγηση των έργων προσαρμογής είναι δυσκολότερη και απαιτεί ειδικούς μηχανισμούς εποπτείας και σύνθετα δεδομένα. Παρόμοια με έργα μετριασμού, τα αποτελεσματικά μέτρα προσαρμογής απαιτούν συνήθως μακροπρόθεσμες επενδύσεις σε υποδομές, στην τεχνολογία και στην ανάπτυξη ικανοτήτων. Η εξασφάλιση χρηματοδότησης για τα εν λόγω έργα απαιτεί, αφενός, τη δέσμευση τόσο δημόσιων όσο και ιδιωτικών φορέων για παρατεταμένες χρονικές περιόδους και, αφετέρου, προοπτική μακροπρόθεσμου προγραμματισμού, κάτι που μπορεί να αποτελέσει πρόκληση λόγω των ανταγωνιστικών προτεραιοτήτων και των αβέβαιων μελλοντικών χρηματοδοτικών ροών.

3.2. Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι στις ευπαθείς χώρες δεν διατίθενται επαρκείς πόροι για την προσαρμογή ούτε της αποδίδεται η δέουσα αναγνώριση. Το χάσμα μεταξύ της διαχείρισης, του σχεδιασμού και της πραγματικής εκτέλεσης των έργων μπορεί να μετριαστεί με τις διεθνείς προσπάθειες ανάπτυξης ικανοτήτων, αλλά η προσέγγιση αυτή έχει και τα όριά της. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι μια προσέγγισης διττού οφέλους (μετριασμός και προσαρμογή) αποτελεί έναν τρόπο για να σπάσει ο κύκλος του κακού συντονισμού, ο οποίος μειώνει το ενδιαφέρον των δωρητών για τη χρηματοδότηση της προσαρμογής με δημόσιους πόρους.

3.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα υπάρξει σαφές όφελος από τον αποτελεσματικό επιμερισμό των προσπαθειών που καταβάλλονται όσον αφορά τις ροές χρηματοδότησης της προσαρμογής, με βελτιωμένους μηχανισμούς συνεργασίας μεταξύ των καλύτερα κεφαλαιοποιημένων και λιγότερο δαπανηρών πηγών σε επίπεδο ΕΕ και των τελικών αποδεκτών των οφελών σε αυτοδιοικητικό επίπεδο. Η λογική αυτή θα πρέπει επίσης να εφαρμόζεται σε παγκόσμια κλίμακα, όπου το επίμονο πρόβλημα του κόστους και των υποεπενδύσεων μοιάζει με το εσωτερικό χάσμα της ΕΕ μεταξύ των χωρών και/ή των περιφερειών με καλύτερη οικονομική κατάσταση και εκείνων που υστερούν.

3.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει επίσης τα αιτήματα προς τους διεθνείς συναρμόδιους φορείς στον τομέα του κλίματος να προσαρμόσουν τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά προϊόντα και λύσεις και να τα μετατρέψουν σε ελκυστικά για τις τράπεζες έργα αποτελεσματικής προσαρμογής ([10]), χωρίς να προκαλούνται δυσανάλογες επιβαρύνσεις στα δημόσια οικονομικά και στους εργαζομένους. Εν προκειμένω, σημαντική λύση αποτελεί η μεικτή χρηματοδότηση, η οποία έχει μεγάλη σημασία στον δημόσιο τομέα σε ό,τι αφορά την ελαχιστοποίηση των κινδύνων των ιδιωτικών επενδύσεων.

3.5. Για την αποτελεσματική θέσπιση μηχανισμών **ελαχιστοποίησης του κινδύνου** των ιδιωτικών επενδύσεων σε κλιματικές λύσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, με την υποστήριξη παγκόσμιων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που παρέχουν χρηματοδότηση για το κλίμα, θα πρέπει να εφαρμόσουν ολοκληρωμένες δέσμες δημόσιας παρέμβασης ειδικού σκοπού. Αυτή η παρέμβαση θα πρέπει να επικεντρώνεται στη μείωση, στη μεταφορά ή στην αντιστάθμιση των μακροοικονομικών κινδύνων που ενέχουν οι εν λόγω επενδύσεις. Στα μέτρα μείωσης των κινδύνων θα περιλαμβάνεται η παροχή εγγυήσεων ή ασφάλισης έναντι συναλλαγματικών διακυμάνσεων ή πολιτικής αστάθειας. Η μεταφορά των κινδύνων θα αφορά τη δημιουργία ειδικευμένων χρηματοδοτικών μέσων ή εταιρικών σχέσεων με πολυμερείς οργανισμούς για τον επιμερισμό της επιβάρυνσης. Επιπλέον, η αντιστάθμιση των κινδύνων θα συνεπάγεται την παροχή φορολογικών κινήτρων ή επιδοτήσεων για την αντιστάθμιση των δυνητικών ζημιών. Μέσω της οικονομικά αποδοτικής ευθυγράμμισης των εν λόγω παρεμβάσεων, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να δημιουργήσουν ένα ελκυστικό προφίλ κινδύνου-απόδοσης που ενθαρρύνει την πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα σε δράσεις για το κλίμα στις αναπτυσσόμενες χώρες.

3.6. Τα στοιχεία και οι δαπάνες που αφορούν τις **επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων** καταδεικνύουν τις δυνατότητες χρηματοδότησης της δράσης για το κλίμα με δημόσια κονδύλια: η κατάργηση των επιδοτήσεων απελευθερώνει αμέσως τους κρατικούς προϋπολογισμούς, δημιουργώντας περισσότερα «δημοσιονομικά περιθώρια». Υποδεικνύει επίσης με σαφήνεια τις τιμές για τις επιχειρήσεις και την κοινωνία. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει ήδη ζητήσει την πλήρη κατάργηση των επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων ([11]), ενώ οι ΗΠΑ, μια άλλη σημαντική πηγή εκπομπών ρύπων, έχουν εκφράσει παρόμοιες προθέσεις, παρ' όλο που ακόμα δεν έχουν αναλάβει δράση ([12]). Η κατάργηση των άμεσων και των έμμεσων επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων θα πρέπει να επιτευχθεί σταδιακά και κατά δίκαιο τρόπο, με την αποφυγή των αρνητικών επιπτώσεων και την παροχή διχτυών ασφαλείας, όπως το Κοινωνικό Ταμείο της ΕΕ για το Κλίμα, με μέλημα την αρωγή των ευπαθών νοικοκυριών που εξακολουθούν να εξαρτώνται από τα ορυκτά καύσιμα για να ικανοποιούν τις βασικές τους ανάγκες.

3.7. Μπορεί ήδη να έχουν διατεθεί τρισεκατομμύρια στη χρηματοδότηση για το κλίμα, παρ' όλα αυτά το αστρονομικό εξωτερικό χρέος των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών ανέρχεται σε 570 δισ. δολάρια ΗΠΑ ([13]). Τα κράτη αυτά δαπανούν πλέον πέντε φορές περισσότερο για την πληρωμή τόκων χρέους από ό,τι πριν από μια δεκαετία και, κατά ανησυχητικό τρόπο, από το 2018 έχουν δαπανήσει περισσότερα για την πληρωμή των χρεών τους από ό,τι στην εκπαίδευση. Σε ορισμένες από τις φτωχότερες χώρες, το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους ανέρχεται έως και στο 53,4 % του συνολικού κρατικού προϋπολογισμού ([14]). Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι τα συνδεόμενα με τους ΣΒΑ ομόλογα μπορούν να μετριάσουν αυτήν την επιβάρυνση και παράλληλα να συντείνουν στη μετάβαση σε μηδενικές καθαρές εκπομπές.

([10]) ΟΟΣΑ, 2024.
([11]) COP28: MEPs want to end all subsidies for fossil fuel globally by 2025 [COP28: Οι ευρωβουλευτές επιθυμούν να έχουν καταργηθεί όλες οι επιδοτήσεις των ορυκτών καυσίμων παγκοσμίως έως το 2025].
([12]) Executive Order on Tackling the Climate Crisis at Home and Abroad, The White House [Εκτελεστικό προεδρικό διάταγμα για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης στο εσωτερικό και στο εξωτερικό].
([13]) Έκθεση του 2023 της Διάσκεψη του ΟΗΕ για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη με θέμα τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.
([14]) International climate finance: Status quo, challenges and policy perspectives [Η κατάσταση, τα προβλήματα και οι προοπτικές προγραμματισμού της διεθνούς χρηματοδότησης της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής].

3.8. Απαιτείται συνολική προσέγγιση της ελάφρυνσης του χρέους αφ' ενός μεν για να σπάσει ο κύκλος της υπερχρέωσης και των ανεπαρκών επενδύσεων (μεταξύ άλλων) στα μέτρα προσαρμογής (ο οποίος συνεπάγεται αυξημένη ευπάθεια), αφ' ετέρου δε για να ενισχυθεί η επίδραση των συνδεόμενων με τους ΣΒΑ ομολόγων. Η ελάφρυνση του χρέους είναι σημαντική για την επίτευξη των στόχων χρηματοδότησης για το κλίμα, διότι απελευθερώνει χρηματοδοτικούς πόρους στις αναπτυσσόμενες χώρες και τους δίνει τη δυνατότητα να επενδύουν περισσότερο στις προσπάθειες μετριασμού και προσαρμογής. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ ενός προγράμματος μαζικής αναχρηματοδότησης του χρέους των αναπτυσσόμενων χωρών.

3.9. Απαιτούνται ειδικά προσαρμοσμένοι μηχανισμοί για την αναδιάρθρωση του υπερβολικού χρέους των αναπτυσσόμενων χωρών, όπως οι συμφωνίες ανταλλαγής «χρέους για το κλίμα», όπου τμήματα του χρέους τους παραγράφονται σε αντάλλαγμα για την ανάληψη δεσμεύσεων πραγματοποίησης επενδύσεων σε έργα βιωσιμότητας και θωράκισης έναντι της κλιματικής αλλαγής. Κατ' αυτόν τον τρόπο μετριάζεται η δημοσιονομική πίεση, παρέχονται κίνητρα περιβαλλοντικής διαχείρισης και προάγονται οι παγκόσμιοι στόχοι για το κλίμα. Με έμφαση στις δεσμεύσεις βάσει αποτελεσμάτων (που εκφράζονται σε προκαθορισμένους στόχους επιδόσεων για το κλίμα και τη βιωσιμότητα), οι συμφωνίες ανταλλαγής χρέους για το κλίμα θα πρέπει να καταστούν αναπόσπαστο μέρος της παγκόσμιας χρηματοδότησης για το κλίμα και του νέου συλλογικού ποσοτικοποιημένου στόχου.

3.10. Αυτό συνεπάγεται τη μετατροπή του ανεξόφλητου δημοσίου χρέους και, σε περιορισμένο βαθμό, των υποχρεώσεων του ιδιωτικού τομέα των αναπτυσσόμενων χωρών σε συνδεόμενα με τους ΣΒΑ ομόλογα, σύμφωνα με το Ευρύ θεματολόγιο βιωσιμότητας (βάσει των ΣΒΑ και ιδιαιτέρως τον ΣΒΑ 13 - δράση για το κλίμα), το αναπτυξιακό πρόγραμμα του ΟΗΕ «Πρότυπα αντικτύπου των ΣΒΑ για τους εκδότες ομολόγων» και με τους επιστημονικά τεκμηριωμένους στόχους της Συμφωνίας του Παρισιού και του Παγκόσμιου πλαισίου βιοποικιλότητας Κουνμίνγκ-Μόντρεαλ.

3.11. Οι μεν αυστηροί δημοσιονομικοί κανόνες δένουν τα χέρια των τοπικών, των περιφερειακών και των εθνικών φορέων τα δε αυξημένα επιτόκια ακυρώνουν τη δυνατότητα δανεισμού με χαμηλό κόστος. Για να αντληθούν με αποτελεσματικό τρόπο δανειακά κεφάλαια για το κλίμα, θα πρέπει να αναλάβουν ηγετικό ρόλο τα υπερεθνικά και τα πολυεθνικά όργανα με αξιόπιστες αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας.

3.12. Διαπιστώνεται επείγουσα ανάγκη να συμπεριληφθούν λύσεις αξιοποίησης των χρηματοδοτικών πόρων του ιδιωτικού τομέα και παροχής σε αυτόν κινήτρων να συμμετέχει σε εθνικά και σε περιφερειακά σχέδια προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και μετριασμού της. Η αξιοποίηση των δημόσιων οικονομικών για τη μόχλευση ιδιωτικών επενδύσεων όχι μόνο αντισταθμίζει το κόστος, συμπεριλαμβανομένου του κόστους λόγω πιθανής αδράνειας, αλλά μπορεί και να συμβάλει στη μελλοντική δημοσιονομική βιωσιμότητα των κεντρικών, καθώς και των αυτοδιοικητικών φορέων. Σκοπός θα πρέπει να είναι η διοχέτευση ιδιωτικών κεφαλαίων σε επενδύσεις που θα προωθούν την καινοτομία για την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, που θα έχουν μακροπρόθεσμες θετικές επιπτώσεις στην τοπική και στην περιφερειακή ανάπτυξη και που θα συμβάλλουν στην κοινωνική και στην περιβαλλοντική ευημερία των κοινωνιών και των εργαζομένων με στόχο τη δίκαιη μετάβαση.

4. **Συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και ο ρόλος της μεικτής χρηματοδότησης**

4.1. Είναι πλέον καιρός να δοθούν κίνητρα μεγάλης κλίμακας στους επενδυτές προκειμένου να αποφευχθούν οι επενδύσεις σε έργα που βλάπτουν το κλίμα, με παράλληλη ενίσχυση της αποκατάστασης και της διατήρησης της φύσης. Εξακολουθούμε να βιώνουμε μια κατάσταση όπου πάρα πολλές ιδιωτικές επενδύσεις αξιοποιούνται σε έργα που βλάπτουν το κλίμα. Όπως διαπιστώθηκε σε πρόσφατη έκθεση, από την έγκριση το 2016 της Συμφωνίας του Παρισιού και μετά, οι 60 μεγαλύτερες ιδιωτικές τράπεζες έχουν πραγματοποιήσει επενδύσεις ύψους **6,9 τρισ.** δολαρίων ΗΠΑ σε εταιρείες ορυκτών καυσίμων ([15]), παρά τις προειδοποιήσεις των ειδημόνων ότι οποιαδήποτε περαιτέρω επέκταση των ορυκτών καυσίμων θα οδηγήσει σε κλιματικό και οικονομικό χάος ([16]). Όπως αναφέρει ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας, εάν σε παγκόσμιο επίπεδο επιτευχθεί η μείωση της ζήτησης ορυκτών καυσίμων αρκετά γρήγορα ώστε να φθάσουμε σε μηδενικές καθαρές εκπομπές έως το 2050, τα νέα έργα (σε μη βιώσιμα πεδία) θα διατρέχουν σημαντικούς εμπορικούς κινδύνους ([17]). Εν προκειμένω, βασικό κινητήριο μοχλό αποτελεί ο τομέας της αντασφάλισης, καθώς οι εταιρείες του εν λόγω τομέα έχουν αρχίσει να συμπεριλαμβάνουν τους κλιματικούς κινδύνους στα χαρτοφυλάκιά τους ([18]).

4.2. Η ΕΟΚΕ ζητεί την ενίσχυση και την προώθηση στρατηγικών ελαχιστοποίησης του κίνδυνου. Σε αυτές περιλαμβάνονται τα εξής:

— Χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους: κυβερνήσεις, πολυμερείς αναπτυξιακές τράπεζες ή άλλοι διεθνείς οργανισμοί που προσφέρουν στον ιδιωτικό τομέα δάνεια με επιτόκια χαμηλότερα από εκείνα της αγοράς ή με ευνοϊκότερους όρους από εκείνους που ισχύουν στις εμπορικές αγορές. Ιδανικά, αυτό θα πρέπει να συνδυάζεται με επιχορηγήσεις για τεχνική βοήθεια και ανάπτυξη ικανοτήτων ([19]).

([15]) Banking on Climate Chaos, Fossil fuel finance report 2024 ['Εκθεση του 2024 με θέμα τη χρηματοδότηση ορυκτών καυσίμων].
([16]) Banking on Climate Chaos 2023.
([17]) Net Zero Roadmap: A Global Pathway to Keep the 1.5°C Goal in Reach [Χάρτης πορείας μηδενικών καθαρών εκπομπών: ο δρόμος προς την τήρηση του στόχου των 1,5°C παγκοσμίως].
([18]) Climate change and its consequences, Munich RE [Η κλιματική αλλαγή και οι συνέπειές της].
([19]) Π.χ. το Πράσινο Ταμείο για το Κλίμα.

— Συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα στον τομέα της παροχής υποδομών και υπηρεσιών με σκοπό την αντιμετώπιση εξωτερικών παραγόντων που είναι εγγενείς στις επενδύσεις για το κλίμα, ιδίως όσον αφορά την προσαρμογή ([20]).

— Χρέος μειωμένης εξασφάλισης (όσον αφορά την προτεραιότητα αποπληρωμής) που εκδίδεται από εθνικά ή πολυμερή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, για τη μείωση της έκθεσης των ιδιωτών επενδυτών σε κίνδυνο. Με αυτόν τον μηχανισμό ενισχύεται η πιστοληπτική ικανότητα των πράσινων έργων και ενθαρρύνεται η μεγαλύτερη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα ([21]).

— Συστήματα εγγύησης πιστώσεων, μέσω των οποίων ένας δημόσιος ή πολυμερής οργανισμός δεσμεύεται για τη μερική ή την πλήρη αποπληρωμή του δανείου σε περίπτωση αθέτησης του αρχικού (ιδιώτη) δανειολήπτη. Ως εκ τούτου, με το εν λόγω σύστημα αυξάνονται τα κίνητρα συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στη χρηματοδότηση για το κλίμα και μειώνεται ο κίνδυνος μη αποπληρωμής των οφειλών ([22]).

4.3. Η ΕΟΚΕ καλεί τους επικεφαλής επιχειρήσεων και τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης να υιοθετήσουν το θετικό αφήγημα και να αναδείξουν τις δυνατότητες που προσφέρει η δράση για το κλίμα, ιδίως όταν αντιμετωπίζουν τεράστιες απώλειες λόγω της «μη δράσης για το κλίμα». Η αλλαγή του αφηγήματος από την αντιμετώπιση της «κλιματικής αλλαγής ως απειλής» σε αυτήν της «κλιματικής αλλαγής, της γενικότερης ρύπανσης και της απώλειας βιοποικιλότητας ως ζητημάτων κοινής ανησυχίας, η επίλυση των οποίων θα διασφαλίσει τη συνέχεια των δραστηριοτήτων», θα συμβάλει στην επίτευξη της αναγκαίας μετάβασης και στην αποφυγή μη αξιοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων και, εν τέλει, της οικονομικής κατάρρευσης.

4.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την καινοτόμο προσέγγιση του Avinash Persaud ([23]) όσον αφορά τα εξής τέσσερα ζητήματα: τον μακροοικονομικό κίνδυνο που καθιστά τα έργα για το κλίμα μη επιδεχόμενα χρηματοδότησης στις αναπτυσσόμενες χώρες· την ανάγκη χρηματοδότησης αυτών των έργων σε μεγάλη κλίμακα για την επίτευξη των παγκόσμιων στόχων για το κλίμα· τις αγορές που διογκώνουν αυτούς τους κινδύνους, ιδίως σε δύσκολες περιόδους· και τα κέρδη από την επίσημη παρέμβαση που υπερβαίνουν τις δαπάνες λόγω των σημαντικών διακυβευμάτων. Με τη λύση που προτείνει ο A. Persaud προκρίνεται η ιδιωτική χρηματοδότηση των επικερδών έργων, με την κάλυψη περίπου του 60 % των απαιτούμενων επενδύσεων, κυρίως για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, με την παροχή εγγύησης συναλλαγματικού κινδύνου και με τη μείωση κατ' αυτόν τον τρόπο του κόστους των επενδύσεων στις αντίστοιχες περιφέρειες (για παράδειγμα, το μέσο κόστος τόκων για ένα φωτοβολταϊκό πάρκο στις κυριότερες αναδυόμενες χώρες είναι απαγορευτικό: 10,6 % ετησίως, έναντι μόλις 4 % στην ΕΕ.

4.5. Η δημοσιοποίηση των εκπομπών και η υποβολή εκθέσεων σχετικών με το αποτύπωμα και τις προσπάθειες σε επίπεδο εταιρειών για ευρύτερη βιωσιμότητα έχουν μεγάλη σημασία για την κινητοποίηση της ζήτησης των επενδυτών για τη χρηματοδότηση μετασχηματιστικών δραστηριοτήτων για το κλίμα και τη διασφάλιση της συμβατότητας των χρηματοδοτικών ροών με την ανάπτυξη με χαμηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, όπως προβλέπεται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της Συμφωνίας του Παρισιού. Το Συμβούλιο Διεθνών Προτύπων Βιωσιμότητας (ISSB) και η Ευρωπαϊκή Συμβουλευτική Ομάδα για Θέματα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (EFRAG) είναι δύο διακριτές οντότητες που συμμετέχουν στην ανάπτυξη και στη σύσταση προτύπων υποβολής εκθέσεων, τα οποία μπορούν να εφαρμόζονται συμπληρωματικά. Το γεγονός αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τις πολυεθνικές εταιρείες που πρέπει να συμμορφωθούν και με τα δύο σύνολα προτύπων. Η ΕΟΚΕ ζητεί την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των δύο φορέων για την περαιτέρω ευθυγράμμιση των προτύπων και τη διασφάλιση της διαλειτουργικότητας.

4.6. Η αρχή της διπλής σημαντικότητας, η οποία ενσωματώθηκε ρητά στο κανονιστικό πλαίσιο για την υποβολή εκθέσεων βιωσιμότητας στην ΕΕ, παρέχει τη δυνατότητα να καταστεί ένα ευρέως αποδεκτό σχέδιο στρατηγικής για τα πρότυπα που αναπτύσσονται σε παγκόσμιο επίπεδο, ιδίως όσον αφορά το έργο του ISSB. Θα διασφαλίζονται ισότιμοι όροι ανταγωνισμού, καθώς οι εταιρείες σε παγκόσμια κλίμακα θα υποχρεούνται να αναφέρουν όχι μόνο τους τρόπους με τους οποίους επηρεάζονται από τα ζητήματα βιωσιμότητας, αλλά και τους τρόπους με τους οποίους οι δραστηριότητές τους επηρεάζουν την κοινωνία και το περιβάλλον γενικότερα.

5. **Μεταρρύθμιση της διεθνούς χρηματοοικονομικής δομής και της διαχείρισής της**

5.1. Η ΕΟΚΕ τονίζει την κρίσιμη ανάγκη κινητοποίησης και καθοδήγησης των χρηματοδοτικών πόρων για την αντιμετώπιση των πολύπλευρων καταστροφικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Για τον σκοπό αυτό απαιτείται μεταρρύθμιση της διεθνούς χρηματοοικονομικής δομής και της διαχείρισής της. Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και άλλες πολυμερείς τράπεζες ανάπτυξης, με τις ιδιωτικές τράπεζες να λειτουργούν ως εταίροι μόχλευσης, συγκαταλέγονται στους βασικούς παγκόσμιους παράγοντες που προσφέρουν χρηματοδότηση για το κλίμα.

5.2. Η ΕΚΤ, ως η κεντρική τραπεζική αρχή της ευρωζώνης, ασκεί σημαντική επιρροή στη νομισματική πολιτική, στους τραπεζικούς κανόνες και στα μέτρα χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον ρόλο της ΕΚΤ στην προώθηση συνδεδεμένων με το κλίμα χρηματοδοτικών πρακτικών, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και στη διασφάλιση της ευθυγράμμισης με τους στόχους της Συμφωνίας του Παρισιού.

([20]) Π.χ. σήραγγες διπλής χρήσης για τη διαχείριση των αστικών πλημμυρών, π.χ. στη Μαλαισία.
([21]) Π.χ. το αιολικό πάρκο Gemini στις Κάτω Χώρες.
([22]) Π.χ. η Αφρικανική Αναπτυξιακή Τράπεζα που περιλαμβάνει το Ταμείο Οικολογικών Πρωτοβουλιών στη Ρουάντα.
([23]) Βλ. το άρθρο του Persaud εδώ.

5.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες όσον αφορά τον ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι ιδιωτικές τράπεζες στη χρηματοδότηση για το κλίμα, εάν συνεργαστούν με δημόσια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για τη μόχλευση πλαισίων και κινήτρων με σκοπό την ενθάρρυνση της αύξησης των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα σε φιλικά προς το κλίμα έργα.

5.4. Η Σύμβαση-πλαίσιο του ΟΗΕ για τη διεθνή συνεργασία σε φορολογικά θέματα ([24]), η οποία συνήφθη τον Δεκέμβριο του 2023, αποτελεί έναν ακόμη τρόπο για την ενίσχυση της χρηματοδότησης μέσω της προώθησης διαφανών και δίκαιων διεθνών φορολογικών πρακτικών για την επίτευξη των ΣΒΑ. Αυτή η συνεργασία συμβάλλει στη διάθεση εγχώριων πόρων, στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και στην εξασφάλιση περισσότερων πόρων για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

5.5. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη μεταρρύθμιση της διεθνούς χρηματοπιστωτικής δομής και της διαχείρισής της, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα ισχυρό πλαίσιο για τη διοχέτευση των χρηματοδοτικών ροών προς τους παγκόσμιους στόχους για το κλίμα και την υποστήριξη της μετάβασης σε ένα βιώσιμο και ανθεκτικό μέλλον ([25]). Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της ισχυρής συμμετοχής της ΕΕ στη μεταρρυθμιστική διαδικασία, ιδίως στο πλαίσιο της Συνόδου κορυφής του ΟΗΕ για το μέλλον ([26]) και της παρακολούθησής της.

6. **Ο ρόλος της κοινωνίας των πολιτών στη χρηματοδότηση για το κλίμα και στη βιώσιμη χρηματοδότηση**

6.1. Η ΕΟΚΕ τονίζει τον καίριο ρόλο που διαδραματίζει η κοινωνία των πολιτών στη χρηματοδότηση για το κλίμα, η οποία υποστηρίζει τη δίκαιη κατανομή των κονδυλίων για το κλίμα για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων όσον αφορά την ευπάθεια, την έκθεση και την ικανότητα αντίδρασης στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Είναι ζωτικής σημασίας να καταστούν οι διαδικασίες αυτές δημοκρατικές με την ισχυρή συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και των τοπικών κοινοτήτων, ώστε να διασφαλιστεί η δίκαιη κατανομή και η αποτελεσματική χρήση των κονδυλίων, με την υποστήριξη πρωτοβουλιών όπως το κοινό ταμείο για τους ΣΒΑ. Οι προσπάθειες αυτές αποσκοπούν στη δημιουργία οικοσυστημάτων χρηματοδότησης χωρίς αποκλεισμούς που προωθούν τις στρατηγικές επενδύσεις δημόσιων και ιδιωτικών κεφαλαίων προς την επίτευξη των παγκόσμιων στόχων έως το 2030.

6.2. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ ενός πλαισίου χρηματοδότησης για το κλίμα που θα δίνει προτεραιότητα στα ευάλωτα κράτη και κοινότητες, και θα παρέχει τους αναγκαίους πόρους για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τη μετάβαση σε μια ανάπτυξη χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Τονίζει επίσης στο πλαίσιο των συζητήσεων για τη χρηματοδότηση για το κλίμα την ανάγκη για τη δημιουργία μηχανισμών αποζημιώσεων («απώλειες και ζημίες»), με μέλημα τη δίκαιη κατανομή και χρήση των πόρων στον Νότο.

6.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της συμμετοχικότητας στη λήψη αποφάσεων για τη χρηματοδότηση για το κλίμα και την υλοποίηση αυτών, έτσι ώστε οι επενδύσεις να είναι εξίσου αποτελεσματικές και βιώσιμες. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν μεγάλες δυνατότητες να στοχεύσουν αποτελεσματικά τη χρηματοδότηση για το κλίμα, αξιοποιώντας τις γνώσεις και τις εμπειρίες που έχουν συλλεχθεί σε τοπικό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι οι γυναίκες και τα κορίτσια, που πλήττονται δυσανάλογα από την κλιματική αλλαγή, διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διασφάλιση της επιτόπιας εφαρμογής των στρατηγικών για το κλίμα, και τονίζει τη σημασία της ενίσχυσης της εκπαίδευσης στην επίτευξη των ΣΒΑ ([27]).

7. **Συμβολή στο ειδικό πρόγραμμα εργασίας της Σύμβασης-πλαισίου του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή (UNFCCC) σχετικά με τον νέο συλλογικό ποσοτικοποιημένο στόχο με θέμα τη χρηματοδότηση για το κλίμα**

7.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη θέση της ΕΕ ([28]) όσον αφορά την ομαδοποίηση των επιλογών για την αποτελεσματική ανάπτυξη του νέου συλλογικού ποσοτικοποιημένου στόχου και συμφωνεί με την πρόταση περί σχεδιασμού του εν λόγω στόχου με βάση τους εξής τέσσερις πυλώνες: 1) πεδίο εφαρμογής, 2) δομή, 3) ποσοτικές πτυχές και 4) προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Το πεδίο εφαρμογής του νέου συλλογικού ποσοτικοποιημένου στόχου:

7.2. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ ενός ευρέος πεδίου εφαρμογής του νέου συλλογικού ποσοτικοποιημένου στόχου, το οποίο θα περιλαμβάνει διεθνείς δημόσιες, ιδιωτικές και καινοτόμες πηγές, όπως τα πράσινα ομόλογα και τα ταμεία για το κλίμα, με σκοπό τη μόχλευση ποικίλων χρηματοδοτικών πόρων για τη δράση για το κλίμα. Εντούτοις, η συμπερίληψη ιδιωτικών και καινοτόμων πηγών δεν θα πρέπει να επισκιάζει την ανάγκη για ανάληψη σημαντικών δεσμεύσεων δημόσιας χρηματοδότησης.

([24]) Βλ. την πρόσφατη δήλωση της ΕΕ σχετικά με το θέμα αυτό.

([25]) Για τον σκοπό αυτό θα μπορούσαν να προβλεφθούν δράσεις όπως: μεγαλύτερη συνεκτίμηση της φωνής των χωρών που είναι περισσότερο ευάλωτες στην κλιματική αλλαγή στο πλαίσιο της G20, του ΔΝΤ και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων· παροχή πρόσθετης στήριξης στην Παγκόσμια Ασπίδα κατά των Κλιματικών Κινδύνων στις κλιματικά ευάλωτες χώρες· περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των πολυμερών τραπεζών ανάπτυξης με σκοπό την ανάληψη κοινής δράσης για το κλίμα, τη συγχρηματοδότηση και παρόμοιες δράσεις· αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών και άλλων κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, των τρωτών σημείων που σχετίζονται με υψηλό χρέος και άλλων παρόμοιων κινδύνων σε σχετικά έγγραφα και δράσεις· ανάπτυξη κοινού πλαισίου για την ευθυγράμμιση με τους ΣΒΑ κ.λπ.

([26]) FFD4 | Γραφείο χρηματοδότησης των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

([27]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ενδυνάμωση των νέων ώστε να επιτύχουν βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της εκπαίδευσης» (ΕΕ C 100 της 16.3.2023, σ. 38).

([28]) EU's views on the 2024 work plan for the NCQG on climate finance [Οι απόψεις της ΕΕ επί του Προγράμματος εργασίας του 2024 για τον νέο συλλογικό ποσοτικοποιημένο στόχο σχετικά με τη χρηματοδότηση για το κλίμα].

7.3. Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη **άρτιων μηχανισμών εποπτείας** με μέλημα τη διαφάνεια και την ευθυγράμμιση με τους στόχους για το κλίμα. Χωρίς αυστηρή επιβολή, οι μηχανισμοί αυτοί ενδέχεται να μην παρέχουν επαρκή υποχρέωση λογοδοσίας.

Η δομή του νέου συλλογικού ποσοτικοποιημένου στόχου:

7.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το επιχειρησιακό χρονοδιάγραμμα **10 ετών** (2025-2034 ή 2026-2035), το οποίο θα ευθυγραμμίζεται με τους στόχους μηδενικών καθαρών εκπομπών έως το 2050 έτσι ώστε να παρέχεται σαφήνεια στα ενδιαφερόμενα μέρη. Παρά ταύτα, ενδέχεται να χρειαστεί να τεθούν πιο άμεσα και βραχυπρόθεσμα ορόσημα για να διασφαλιστεί η ανάληψη επείγουσας δράσης.

7.5. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ προτείνει τη διεξαγωγή επανεξετάσεων ανά πέντε έτη που θα ευθυγραμμίζονται κατάλληλα με τις **εθνικά καθορισμένες συνεισφορές** για να αξιολογείται η πρόοδος που σημειώνεται και να λαμβάνονται υπόψη οι νέες ανάγκες και προτεραιότητες.

7.6. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της ενσωμάτωσης των στόχων και των **θεματικών επιμέρους στόχων** στο πλαίσιο του νέου συλλογικού ποσοτικοποιημένου στόχου, με σαφείς δείκτες αναφοράς για την κατανομή και τη διάθεση της χρηματοδότησης για το κλίμα. Ωστόσο, μπορεί να χρειαστεί να τεθούν ακόμη πιο **συγκεκριμένοι και φιλόδοξοι στόχοι**, ιδίως σε ό,τι αφορά τις προσπάθειες προσαρμογής και μετριασμού.

7.7. Το πλαίσιο του νέου συλλογικού ποσοτικοποιημένου στόχου θα μπορούσε να περιλαμβάνει επιμέρους στόχους: θεματικοί τομείς, αποδέκτες, δίαυλοι, κλάδοι, αύξηση της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή, μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, ενίσχυση της ικανότητας πρόσβασης σε χρηματοδοτικούς πόρους, μείωση των επιδοτήσεων για ορυκτά καύσιμα και **εναρμόνιση των χρηματοδοτικών ροών** με τις χαμηλές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και με την κλιματικά ανθεκτική ανάπτυξη ([29]).

Οι ποσοτικές πτυχές του νέου συλλογικού ποσοτικοποιημένου στόχου:

7.8. Η ΕΟΚΕ προτείνει τον ορισμό του στόχου, ως μιας **σωστής ισορροπίας μεταξύ των οικονομικών δυνατοτήτων και της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει»** ([30]), έτσι ώστε να αποτυπώνονται αναλογικά οι δεσμεύσεις και οι συνεισφορές των ανεπτυγμένων χωρών. Ενδεχομένως να χρειαστούν υψηλότερα ποσοστά ή απόλυτα ποσά για να εξασφαλιστεί επαρκής χρηματοδότηση για τη δράση για το κλίμα, με παράλληλη διατήρηση της ισορροπίας για να αποφευχθούν οι υπερβολικές οικονομικές επιβαρύνσεις.

7.9. Η ΕΟΚΕ συνιστά να ληφθούν υπόψη οι ανάγκες και οι προτεραιότητες των αναπτυσσόμενων χωρών κατά τον καθορισμό του συνολικού ποσού της χρηματοδότησης για το κλίμα, με βάση τις **εθνικές εκθέσεις** που υποβάλλονται στην UNFCCC.

7.10. Η ΕΟΚΕ αναδεικνύει την ανάγκη να λαμβάνεται υπόψη και να παρακολουθείται ένα **ευρύ φάσμα συνεισφερόντων και μέσων** κατά τον υπολογισμό του συνολικού ποσού, συμπεριλαμβανομένων των επιχορηγήσεων, των δανείων με ευνοϊκούς όρους, των συστημάτων ελάφρυνσης του χρέους και των ιδιωτικών επενδύσεων (συμπεριλαμβανομένων των φιλανθρωπικών οργανώσεων) για τη διάθεση πρόσθετων πόρων και τη μεγιστοποίηση του αντικτύπου. Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ συνιστά να τεθούν οι επιχορηγήσεις στο επίκεντρο της χρηματοδότησης για το κλίμα, προκειμένου να αποφευχθεί η περαιτέρω χρέωση των ευάλωτων εθνών. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ συνιστά να συμπεριληφθούν κανόνες για την ελάφρυνση του χρέους (π.χ. μέσω συνδεόμενων με τους ΣΒΑ ομολόγων ([31])), εγγυήσεις για τη μείωση του συναλλαγματικού κινδύνου, ιδιωτικές επενδύσεις κ.λπ.

Τα προσδοκώμενα αποτελέσματα του νέου συλλογικού ποσοτικοποιημένου στόχου:

7.11. Όσον αφορά τη διατυπωθείσα θέση της ΕΕ, η ΕΟΚΕ συνιστά στις διαπραγματεύσεις του νέου συλλογικού ποσοτικοποιημένου στόχου να επιδιωχθεί η χρηματοδότηση για το κλίμα: 1) να καταστεί καταλληλότερη για τον επιδιωκόμενο σκοπό και πιο φιλική προς τη βιοποικιλότητα, 2) να ενισχυθεί η επίδρασή της με μέλημα ότι θα είναι α) πιο εξορθολογισμένη, αποτελεσματική και προσβάσιμη, β) λιγότερο εξαρτημένη από γραφειοκρατικές διατυπώσεις και γ) πιο συνδεδεμένη με τη διάσταση του φύλου, καθώς και 3) να προορίζεται με μεγαλύτερη ακρίβεια για τις πλέον ευπαθείς χώρες και κοινότητες. Η ΕΟΚΕ ζητεί την ανάληψη πιο συγκεκριμένων δράσεων και δεσμευτικών υποχρεώσεων για να διασφαλιστεί η επίτευξη αυτών των αποτελεσμάτων.

([29]) Όπως ορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της συμφωνίας του Παρισιού.

([30]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2008/98/ΕΚ για τα απόβλητα» [COM(2023) 420 final — 2023/0234 (COD)] (ΕΕ C, C/2024/888, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/888/oj).

([31]) Βλ. σημεία σχετικά με την ελάφρυνση του χρέους (3.7-3.10).

7.12. Η κατανομή όλης της χρηματοδότησης για το κλίμα θα πρέπει να γίνεται με γνώμονα την έννοια της δίκαιης μετάβασης βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού, με έμφαση στην ευθυγράμμιση αυτών των ροών με τα όρια της ασφαλούς και θεμιτής εκμετάλλευσης των πόρων της Γης και με ευρύτερους κοινωνικούς και οικονομικούς στόχους, με τους ΣΒΑ στο επίκεντρο

Βρυξέλλες, 19 Σεπτεμβρίου 2024.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Oliver RÖPKE